

**Programm „SÜTIK“ – tugiisiku teenus narkootikumede
tarvitavatele/sõltuvusprobleemidega inimestele**

Lisa 4

Teenuse kirjeldus Ida -Virumaal

Sisukord

Sissejuhatus	3
Tõenduspõhisus ja põhimõtted.....	3
Teenuse eesmärk.....	3
Sihtrühm	4
Tugiisikule esitatavad nõuded	4
Tugiisiku töö põhimõtted	4
Teenusele suunamine.....	5
Suunamine politsei poolt.....	5
Suunamine jaoskonnas/arestimajas.....	5
Suunamine sündmuskohalt (patrulltalitus)	6
Suunamine Viru vanglast.....	6
Suunamine kriminaalhooldusest	6
Transport	7
Teenuse kvaliteedi hindamine	7
Teenuste osutamise dokumenteerimine	8
Töögraafik.....	8
Valvegraafik	8
Koostöö ja kohtumised.....	9
Tugiisiku töö kirjeldus.....	10
Programm SÜTIK vanglast vabanenutele	13

Sissejuhatus

Programm SÜTIK on tugiisiku teenus, mis on välja töötatud narkootikumide tarvitajatele/sõltuvusprobleemidega isikutele, et läbi nende elukvaliteedi parendamise tõsta nende eluga toimetulekut ja vähendada nende poolt toimepandavate süütegude arvu.

Programm võimaldab eelkõige politseiametnikel suunata või saata narkosüüteo toime pannud narkootikumide tarvitajaid karistuse asemel või selle alternatiivina tugiisiku programmi. Tugiisiku roll antud programmis on koostöös kliendiga toetada tema arengut ja leida talle vajalikke teenuseid, mis aitaks kliendil eluga paremini toime tulla sh tegeleda tarvitamisest tingitud probleemide lahendamiseks. Tugiteenused omavad olulist tähtsust sõltuvusprobleemiga isiku tervise parendamisel ja sotsiaalse tasakaalu saavutamisel. Sõltuvusprobleemiga isikutele suunatud tugiteenuseid on erinevaid, alates kahjude vähendamise teenustest, stabiilse elukoha leidmisest, tööle saamisest kuni sõltuvusravini välja (vt lõiku *teenusega liitumisel pakub tugiisik kliendile abi*, Lisa 2 ja Lisa 3).

Programm ehk tugiisiku teenus (edaspidi teenus) on kliendile tasuta ning sõltub isiku motivatsioonist ja soovist koostööd teha.

Tõenduspõhisus ja põhimõtted

Maailma Terviseorganisatsioon (WHO) rõhutab, et narkootikumide süstivatele inimestele (NSI) kehtivad teiste ühiskonnaliikmetega võrdväärsed inimõigused, sh tervishoiu-, sotsiaal- ja õigusabi teenuste kättesaadavus ning kaitse alavääristava kohtlemise eest.

Narkootikumide tarvitajatele suunatud meetmed peavad rajanema nende vajadustel ja olema pigem positiivseid muutuseid toetavad kui sundi avaldavad. Inimeste abistamisel on oluline neid aktsepteerida sellistena, nagu nad on, väärtustades ja toetades iga tehtud positiivset muudatust. Prioriteediks on riskikäitumisega kaasneva võivate tervise- ja sotsiaalmajanduslike probleemide ennetamine või juba tekkinud probleemide lahendamine.

Teenuse eesmärk

Sõltuvusprobleemiga isikute tugiisiku teenuse eesmärk on nõustatava isiku iseseisva toimetuleku, tervise, töövõime ning elukvaliteedi parandamine läbi pideva toetamise ja kogemuste jagamise, nõustamise ja abiteenustega sidumise, samuti sotsiaalsete probleemidega toimetuleku soodustamine ning riskikäitumise vähendamine.

Lühiajalised ja pikaajalised eesmärgid kliendiga töötamiseks püstitatakse individuaalselt lähtuvalt konkreetse kliendi hetkeolukorrast, psühholoogilisest valmisolekust, majanduslikest võimalustest ning olemasolevatest abivõimalustest. Kliendile selgitatakse tööd alustades, millised võimalused on tugiisikul teda aidata ning kui kliendi ootused tugiisikule on ebarealistlikult kõrged ja eesmärkides ei ole võimalik ühiselt kokku leppida, ei pea tugiisik kliendiga koostööd alustama.

Teenuse (sotsiaalprogrammi) kestvus ühele isikule on vähemalt aasta (12 kuud). Peale seda tööd kliendiga jätkatakse, kuid töö maht sõltub konkreetsest kliendi olukorrast ja eelmisel aastal saavutatud muutustest.

Sihtrühm

Sõltuvusprobleemiga isikud on antud teenuse mõistes narkootilisi ja psühhotroopseid aineid ehk narkootikumide tarvitavad isikud alates 18-ndast eluaastast, kes on:

- kinni peetud narkootikumide tarvitamise või väikses koguses omamise tõttu ning suunatud politsei poolt teenusele,
- suunatud teenusele kinnipidamiskeskusest,
- suunatud teenusele vanglast,
- suunatud teenusele kriminaalhooldaja poolt (koostöö juhised väljatöötamisel),
- suunatud teenusele prokuratuurist (koostöö juhised väljatöötamisel)
- pöördunud teenusele omal soovil.

Kliendi teenusele suunamisel tuleb võimalusel arvestada tema poolt toimepandud süütegude iseloomu ning mitte suunata isikut, kes võib kujutada ohtu tugiisikutele või teistele klientidele.

Teenusele võib suunata ka inimese, keda ohustab tagasilangemine narkootikumide tarvitamisele.

Tugiisikule esitatavad nõuded

Teenust võivad osutada tugiisikud, kellel on (CV alusel):

- vähemalt keskharidus; soovitavalt haridus (bakalaureus või magister) sotsiaalteaduste valdkonnas sh sotsioloogia, sotsiaaltöö, sotsiaalpoliitika, psühholoogia;
- eelnev kogemus töös sihtgrupiga (narkootikumide tarvitajad, õigusrikkujad, enim haavatavad sihtgrupid);
- soovitatavalt kogemusnõustamise oskused (läbitud kogemusnõustaja koolitus);
- tugiisiku oskused (läbitud tugiisiku koolitus)
- võrgustikutöö oskus (koostöö politsei, sotsiaaltöötaja jt spetsialistidega);
- hea pingetaluvus;
- eesti ja vene keele valdamine suhtluskeele tasandil;
- valmisolek väljatöök, kohtumisteks väljaspool kontoripinda.

Tugiisiku töö põhimõtted

Tugiisik juhindub töös kliendiga nõustamise alustest.

Nõustamine tähendab:

- isikuga toetavate suhete loomist,
- eesmärgistatud vestluse pidamist,
- isiku tähelepanelikku ärakuulamist,
- isiku abistamist tema läbielamiste sõnadesse panemisel,
- isikule korrektse informatsiooni andmist,
- abi teadlike otsuste tegemisel;
- abi tugevate külgede äratundmisel ja arendamisel.

Teenusega liitumisel pakub tugiisik kliendile abi:

- Suhtlemisel erinevate ametiasutustega
- Dokumentide vormistamisel (ID-kaart, elamisluba, selle taotlemine ja pikendamine)
- Öömaja, varjupaiga või sotsiaalmajutusüksuses koha taotlemisel
- Sotisaaltoetuste taotlemisel
- Töövõimehindamise dokumentide täitmisel
- Töötukassa teenustele registreerimisel
- CV koostamisel ja tööotsimisel
- Võlanõustamisele suunamisel
- Õiguslastele teenustele suunamisel
- Tööõiguslastele teenusele suunamisel
- Psühholoogilisele nõustamisele suunamisel
- Kogemusnõustamist kvalifikatsiooni olemasolul
- Infot arstiabi saamise võimalustest sh ravikindlustuseta isikutele
- Infot nõustamis-, ravi ja rehabilitatsiooniteenuste kohta ning abi teenusele pöördumisel

NB! Juhul, kui isik ise avaldab soovi, et ta tahab kohe pöörduda ravile, aga ei tea kuhu, siis aidatakse tal leida sobilikud võimalused, kohad ja ajad ning toetatakse teda kuni ravini jõudmiseni välja. Juhul, kui isik ei soovi kohe pöörduda ravile, jäädakse teda toetama muudes küsimustes kuni olukorra paranemiseni või huvi tekkimiseni ravile pöördumise vastu.

Soovitavalt on ühel täiskoormusega töötaval tugiisikul 12-25 klienti. Võimalik klientide arv sõltub kliendiga töötamise intensiivsusest (kui sageli kohtutakse, suheldakse telefoni või sotsiaalmeedia teel, külastatakse ametiasutusi), tugiisiku kogemusest jne.

Teenuse osutaja ja tugiisik tagavad, et tööülesandeid täites ei tarvita tugiisik narkootilisi aineid ega alkoholi ja neil puuduvad töö ajal tarvitamise jääknähud kuna selline käitumine seab ohtu tugiisiku suhte kliendiga ning tähendab töölt kõrvaldamist.

Teenusele suunamine

Teenus on vabatahtlik, narkootikumede tarvitaval isikul on õigus keelduda kohtumisest tugiisikuga. Nii politsei töötajate kui ka tugiisikute ülesandeks on julgustada isikut võtma vastu abi.

Suunamine politsei poolt

Teenus on vabatahtlik, narkootikumede tarvitaval isikul on õigus keelduda kohtumisest tugiisikuga. Nii politsei töötajate kui ka tugiisikute ülesandeks on julgustada isikut võtma vastu abi.

Suunamine jaoskonnas/arestimajas

I piirkond: Narva ja Sillamäe (Narva, Vahtra 3, jaoskond/arestimaja)

II piirkond: Jõhvi ja Kohtla-Järve (Jõhvi, Ülesõidu 1, jaoskond/arestimaja)

- Teenusele suunatakse politsei poolt jaoskonda/arestimajja toimetatud isikud (narkojoove), kelle suhtes politsei menetlust ei alusta (Väärteomenetluse seadustik §3'1 lg 3 alusel).
- Arestimajas peab tugiisiku teenus olema kättesaadav argipäevadel kl 9.-16.30.

- Kinnipeetud isikule antakse teada, et tal on võimalus liituda programmiga SÜTIK. Programmi põhialuseid tutvustatakse isikule nii politseiametniku kui ka arestimajas töötava spetsialisti poolt. SÜTIKu tugiisikule teatatakse kliendi vabanemisest vähemalt 1-1,5h ette (võimalusel varem vahemikus 9.00-16.30). Samuti teavitatakse tugiisikut tema täpsest asukohast, emakeelest ja soost.
- Kliendi kohta tugiisikule täpsemat infot ei anta ning klient võib ise otsustada, kas ta on nõus temaga kohtuma.
- Esimeseks vestluseks võimaldatakse ruum jaoskonnas/arestimajas. Paanikanuppu selles ruumis ei ole, ruum on kaamerate jälgitav.
- Juhul kui vabanevaid kliente on korraga rohkem kui üks, teavitab politsei sellest ka tugiisikut. Vestlus kliendiga peab toimuma üks ühele. Üks ühele vestluse tagamiseks kooskõlastatakse tugiisikuga kellaajad.

Suunamine sündmuskohalt (patrulltalitus)

- Politseil on võimalik suunata isik tugiisiku teenusele ka sündmuskohalt. Kui narkootikumide tarvitajat ei viida sündmuskohalt jaoskonda ega arestimajja ega algatata menetlust, annab politsei töötaja narkootikumide tarvitajale infolehe tugiisiku kontaktidega ning julgustab iseseisvalt teenusele pöörduma.
- Selleks võimaldab politsei võtta sündmuskohal tugiisikuga ühendust talle ulatatud SÜTIKu flaileril oleval telefoninumbril ning palub võimalikult kiiresti sündmuskohale kliendiga kohtumiseks tulla või lepib kokku aja kohtumiseks vähemalt järgneva seitsme päeva jooksul. Info suunamise kohta talletatakse politsei infosüsteemis.
- Tugiisikuga on võimalik kontakteeruda (alates 2020a):
pühapäevast neljapäevani kl 8.-22.00
reedel ja laupäeval 24h
- Politseitöötajal ei ole reeglina võimalik jääda sündmuskohale tugiisikut ootama, millest lähtuvalt kutsutakse tugiisik sündmuskohale pigem erandjuhtudel.
- Kui isik väidab, et kuulub juba programmi, on patrullil õigus küsida tema tugiisiku nime. Juhul kui isik seda öelda ei oska, politsei teda programmiga liitunuga ei võrdsusta.

Suunamine Viru vanglast

- Koostöös Viru vanglaga on välja töötatud juhis tugiisikule ja vanglatöötajale ning koostööks vajalikud dokumendid, mis on lisatud käesolevale teenuse kirjeldusele (vt lk 12).

Suunamine kriminaalhooldusest

- Programmiga liituvad need kriminaalhooldusalused, kelle kohtuotsuses on märgitud endale võetud kohustus osaleda programmis SÜTIK või kellele kriminaalhooldaja on soovitanud SÜTIKuga liituda vabatahtlikult.
- **Kohtuotsuse alusel liitunud kriminaalhooldualuse kohustused:**
 1. Kuu aja jooksul peab kriminaalhooldusalune tooma kriminaalhooldajale tugiisikuga kokkulepitud tegevuskava selleks ettevalmistatud ametlikul asutuse vormil vähemalt ühe kuu ulatuses.
 2. Minnes järgmisele kohtumisele kriminaalhooldajaga, on kriminaalhooldusalusel kaasas täidetud ametlik vorm juba läbi viidud tegevuste kohta ja planeeritud tegevused edaspidiseks (1-3 kuu ulatuses). **Vt vorm lk 18.**

3. Kliendid, kes on kohtu poolt kohustatud programmis osalema, peavad seda tegema vähemalt 12 kuu jooksul. Riskihindamine selle kliendiga peab tugiisiku poolt olema läbi viidud aasta jooksul iga kolme kuu tagant ning tugiisik esitab kokkuvõtte kliendi toimetulekust peale aasta möödumist kriminaalhooldajale vabas vormis ametlikul asutuse vormil.
 4. Juhul, kui klient loobub programmis osalemast enne tähtaegselt (ei tule kokkulepitud kohtumisele selleks ettenähtud ajal ega teavita sellest tugiisikut), teavitab tugiisik sellest ka kriminaalhooldajat kirjalikult e-meili teel.
- Kliendid, kes on liitunud programmiga vabatahtlikult kriminaalhooldaja soovitusel, võivad kokkuleppel tugiisikuga lõpetada osalemise ka varem, kuid ka neil on soovituslik esitada kriminaalhooldajale programmi tegevuskava nende enda huvides.
 - Juhtumipõhiste situatsioonide lahendamiseks võivad kriminaalhooldaja ja tugiisik omavahel kontakteeruda nii telefoni kui ka e-meili teel, kuid vältimaks kliendil õpitud abituse tekkimist, jääb talle kohustus viia ise vajalikud dokumendid kriminaalhooldajale. Vajadusel võib seda dubleerida tugiisik ka e-meili teel.

Transport

Kohtumistele õigeaegselt kohale jõudmiseks saab tugiisik kasutada ühistransporti, isiklikku sõiduvahendit või vajadusel taksot/sõidujagamisteenust (kohale jõudmiseks piiratud aeg, öine kellaaeg, linnatranspordiga katmata ala). Taksoga võib sõita teenuse osutamise piirkonna piires selleks ettenähtud eelarvet ületamata. Kui takso/sõidujagamisteenuse kasutamine ei ole hädavajalik, kasutab tugiisik ühistransporti või oma autot, mille kulud kaetakse vastavalt organisatsioonis kehtestatud kulude hüvitamise korrale.

Teenuse kvaliteedi hindamine

Iga kliendi puhul mõõdetakse programmi tulemust läbi riskihindamise instrumendi, mida täidetakse iga kolme kuu tagant. Riskihindamise osaks on narkootikumide tarbimise ulatust mõõtev instrument DUDIT, mida täidetakse alguses, 6 kuu ja 12 kuu järel.

Võimalikud tulemusindikaatorid ning nende mõõtmine:

- Riskihindamine ehk isiku elukvaliteedi muutus (sotsiaal-psühholoogiline küsimustik programmi suunatud isikule kohe esimestel kohtumistel, seejärel iga kolme kuu tagant);
- Aine tarvitamisest loobumine või tarvitamise sageduse vähenemine (DUDIT programmi suunatud isikule kohe esimestel kohtumistel, 6 ja 12 kuu järel). DUDIT testi täitmine on kohustuslik.

Programmi suunamine ei välista isiku karistamist teiste programmis oldud ajal toime pandud rikkumiste eest, kuid võimaldab läbi koostöö arutada karistuse määra ehk pehmemdavaid asjaolude olemasolu või puudumist.

Kvartaalselt antakse tagasisidet üldise programmi toimise kohta (Lisa 10 ehk kvalitatiivne tegevusaruanne), kus tuuakse välja programmi läbiviimisega seotud üldised probleemid ja õnnestumised.

Teenuste osutamise dokumenteerimine

Tugiisik kasutab teenuse osutamiseks koostatud dokumentide vorme, mis on kajastatud lepingu lisades ning mille rakendamine on lahti seletatud tugiisiku töö kirjelduses. Samuti dokumenteerib tugiisik tööd vastavalt oma tööandja kehtestatud korrale ja teeb sissekandeid oma asutuse standardi kohastesse dokumentidesse ning riskihindamise kaarti. Dokumentidesse kantakse sisse iga kohtumise kohta: kliendi ees- ja perekonnanimi, kuupäev, kellaeg, kohtumise lühike kirjeldus (nt pöördumise probleem, lühikokkuvõtte tulemustest), järgmise kohtumise aeg.

Andmete kirjapanekul võetakse arvesse kõiki konfidentsiaalsusele esitatavaid nõudeid. Kui teenust osutatakse ning dokumenteeritakse isikustatult, on teenuseosutaja kohustatud järgima isikuandmete kaitse seaduses kehtestatud nõudeid.

Iga kuu lõpus edastab tugiisik organisatsiooni koordinaatorile info tema poolt sooritatud töö kohta järgmiselt:

- Klientide arv, kellega on alustanud tööd (sh mehed ja naised eraldi);
- Klientide arv, kes on teenuselt lahkunud;
- Klientide arv, kes on liikunud teise tugiisiku teenusele;
- Mitmel väljakutsel on käinud, kus täpselt ja mis kell;
- Mitmel korral on olnud valves;
- Tšekid esmase abi osutamise kohta kliendile.

Organisatsiooni poolne SÜTIKu koordinaator sisestab andmed organisatsiooni aruandesse ning esitab need vastavalt lepingus ettenähtud korrale TAI-le.

Aktiivseks kliendiks programmis loetakse inimest, kellega tugiisikul on olnud vähemalt üks kontakt viimase kolme kuu jooksul. Kui kolme kuu jooksul peale viimast kontakti ei ole tugiisik ega ka klient olnud omavahel ühenduses (nt klient ei vasta telefonile, on kolinud vms põhjusel), loetakse klient nõ passiiivsete klientide nimekirja ning tugiisik ei ole kohustatud temaga kontakti otsima. Samas on soovitatav ka peale kolme kuu möödumist kliendiga kord kuus kontakti otsida.

Töögraafik

Vastavalt tugiisiku põhitööaja koormusele peab olema etteulatuvalt koostatud töögraafik. Varasemalt planeeritud kohtumised kliendiga, koolitused, supervisioonid, visiidid teistesse asutustesse jne planeeritakse graafiku järgsele tööajale ja vajadusel töögraafikut muudetakse.

Valvegraafik

Kuna teenus on kliendile ja politseile kättesaadav 14 tundi ööpäevas, kaetakse kõik päevad valvegraafikuga.

Tööpäevadel E-R kl 08.-16.00 kaetakse valvesolek üldtööaja arvelt.

Tööpäevadel P-N 16.-22.00 kaetakse valvegraafiku abil.

R, L kl 16. – 8.00 kaetakse valvegraafikuga, st reedeti ja laupäeviti on teenus kättesaadav 24h.

Koostöö ja kohtumised

Teenuse osutamist koordineerib sh korraldab koostöökohtumisi partnerite vahel (kord kuus) Tervise Arengu Instituut. Koostöökohtumistel tutvustatakse erinevaid tarvitajatele mõeldud või neid abistavaid teenuseid, viiakse läbi juhtumite arutelu ja supervisioon. Vajadusel kaasatakse kohtumistele politsei esindajaid või teisi vajalikke koostööpartnereid. Grupisupervisioon, kus osalevad kõik SÜTIKu tugiisikud, toimub kord kuus ning selle korraldab TAI. Igale tugiisikule on ette nähtud üks individuaalne supervisioon kvartalis, mis on kohustuslik. Kvalifitseeritud superviisori leiab teenuse osutaja arvestades võimaluse piires tugiisiku soove.

Kovisioonid toimuvad organisatsiooni siseselt vähemalt kord kuus.

Tugiisiku töö kirjeldus

Teenuse alustamine – esimene kohtumine

Narkootikumide tarvitaja (edaspidi klient) ja nõustaja kohtuvad esimest korda kainestusmajas, politseijaoskonnas või sündmuskohal enne kliendi vabastamist/vabastamise hetkel. Tugiisiku ülesanne on tutvustada teenust ja sellega kaasnevat võimalusi ning selgitada välja kliendi huvi teenusega liituda (va erandjuhtumid, kui klient on võtnud omale kohtus kohustuse osaleda programmis või liitub programmiga vabalt). Juhul, kui klient on motiveeritud ja on vabatahtlikult nõus programmiga liituma ning ei esine tema osalemist välistavaid asjaolusid, lepitakse kokku järgmine kohtumise aeg ning temaga kontakti saamise võimalused (sh võimalused, kuidas kliendiga ühendust saada ka juhul, kui ta näiteks kaotab telefoni). Esimese kohtumise kestvus on 15 minutit kuni üks tund, sõltuvalt kliendi suutlikkusest.

Esimesel kohtumisel on eesmärgiks:

- Professionaalse ja usaldusliku suhte loomine
- Lühiinfo programmi kohta
- Uue kohtumise kokku leppimine
- Kliendi kontaktide saamine (nimi, telefon jm Lisa 4, 5. Lisa 6 ja 7 esimene lk)

Esimene kohtumine võib toimuda:

- kainestusmaja ruumides
- sündmuskohal, jaoskonnas vms politseiametniku poolt nimetatud koht
- muu koht – tugiisiku ja kliendi kokkuleppel võib kohtumine toimuda ka mõnes muus kohas näiteks nõustamiskeskuses või kohvikus. Oluline on tagada turvaline keskkond nii kliendile kui ka töötajale.

Esmakohtumisel vajalikud dokumendid:

- Visiitkaart, kuhu märgitakse nii kliendi kui ka tugiisiku andmed (Lisa 4 ja 5)
- Programmis osalemise kinnitus (Lisa 6 ja Lisa 7 esimene lk)

Tugiisikul on võimalus kasutada kliendi motiveerimiseks esimeseks vestluseks erinevaid vahendeid 5 euro väärtuses – näiteks toidupakett või tasuta arve kohvikus.

Äärmisel vajadusel on tugiisikul võimalik tasuda kliendi majutus (1 öö/kuus) varjupaigas või erakorralise meditsiiniabi ühekordse visiidi eest.

Näidis

„Tere, minu nimi on (kätlemine oleks soovitatav). Aitäh et oled nõus minuga rääkima, meil ei lähe kaua. Mis sinu nimi on?“

„Kuidas sa ennast tunned? Tean omast käest/võib arvata, et kainestusmaja on üks ebameeldiv koht. Kas saan midagi praegu teha, et sul mugavam oleks? Soovid sa vett, kohvi ...? Mul on ühtteist kaasas seniks kui räägime.“

„Esiteks tahan öelda, et ma ei ole politseiametnik ega sotsiaaltöötaja. Olen inimene, kellel on varem narkootikumidega probleeme olnud, kuid olen nüüd nendest vabanenud/olen inimene, kes on tarvitajate töö raames tihedalt kokku puutunud. Olen siin selleks, et rääkida ühest huvitavast programmist, millega on võimalik su elu erinevatel viisidel paremaks muuta – saame panustada sinu tervise parandamisele. Vajadusel aidata leida elu- või töökoht, teha korda kõikvõimalik paberimajandus nagu nt isikut tõendavad dokumendid jms. Vaata, mul on selle programmi kohta flaier ka. Selle võid endaga koju kaasa võtta. Muide, selles programmis ei pea sa koheselt narkootikumidest loobuma, see jääb puhtalt sinu enda otsuseks.“

„Ma ei hoia sind täna rohkem kinni, sul on isegi halb olla. Kas oled nõus minuga uuesti kokku saama, et saaksime pikemalt rääkida? Võiksime mingi aja ja koha kokku leppida, kui sulle sobib.“

Juhul kui sobib – „ Väga tore, teeme nii! Kas oled nõus enda telefoninumbrit andma, et saaksin sulle üks päev enne kohtumist helistada ja meelde tuletada, et meil on kokkusaamine?“

Juhul kui ei soovi aega kokku leppida – „Hästi, ma siis jätan sulle selle infolehe ja enda kontaktid, et saaksid minuga ise ühendust võtta kui soovid. Ma küll väga tahaksin su numbrit, et sulle uuesti helistada ja küsida, kas oled jõudnud selle peale mõelda, aga kui sa ei soovi anda, on see ka okei.“

„Kuidas sa koju saad? Võin sind ära visata või tellida takso, nahunii pean ise ka koju minema hakkama.“

„Oli väga tore sinuga tutvavaks saada, Ma siis helistan sulle veel, et kohtumist meelde tuletada/üle küsida kas oleksid programmist huvitatud. Kõike head sulle ja hoia ennast!“

Teenuse osutamine - teine kohtumine

Teisel kohtumisel (toimub kahjude vähendamise keskusel või muudes sobilikes ruumides) uuritakse, milliste probleemidega klient vastamisi seisab ning kuidas teda aidata. Selleks viiakse läbi ainete ning nende tarvitamise sagedust mõõtev küsimustik (DUDIT) ja riskihindamine. Tulemuste põhjal valitakse välja teema, milles klient ise soovib kõige enam muutusi näha (nt sotsiaalabi, dokumentide vormistamine, sotsiaalmajutus, toidu- ja riideabi, võlanõustamine, ravi jne).

Teise kohtumise peamised tugipunktid:

- Tutvusta programmi, sealseid võimalusi ja kliendi kohustusi programmis;
- Kuula ära tema lugu ja kaardista kliendi hetkeolukord (riskihindamine);
- Küsi, mis klienti praegu tema elus kõige rohkem häirib;
- Valige välja 1-2 teemat, millega edasi liikuda;
- Leppige kokku edasine tegevuste plaan olukorra muutmiseks;
- Leppige kokku järgmine kohtumine.

Teisel kohtumisel vajalikud dokumendid:

-
- Riskihindamise ankeet koos programmis osalemise kinnitusega lk 1
- Visiitkaart, kuhu märgitakse järgmise kohtumise kuupäev, kellaaeg ja koht.

Näidis

„Mul on väga hea meel, et sa kohtumisele tulid. Kuidas sul läinud on?“

Konfidentsiaalsus:

„Ma tahan kindlasti öelda, et kõik mis me siin räägime, jääb meie vahele. Milles ma ei saa konfidentsiaalsust lubada on olukorrad, kus ma saan teada, et kellegi elu või tervis on vahetult ohus.¹ Samuti on iga inimese kohustus lastekaitse seadusest tulenevalt teavitada abivajavast ja hädaohus olevast lapsest.² Kõik korrad, kui mul selline teavitamiskohtus tekib, annan ma sulle enne teada, kui kuhugi pöördun.“

Teenuse osutamine – alates kolmandast kohtumist

Kohtumise peamised tugipunktid:

- Rääkige, mis vahepeal on toimunud;
- Vaadake üle, kuidas tegevusplaani on ellu viidud;
- Leppige kokku järgmised tegevused.

Teisel kohtumisel on tugisiku ülesandeks:

- selgitada välja, kas klient on teenusest huvitatud
- uuesti tutvustada abistamise võimalusi
- selgitada kliendi kohustusi
- allkirjastada kliendiga teenusel osalemise kinnitus
- kuulata ära kliendi lugu – (riskihindamise ankeet)
- uurida, mis klienti praegu tema elus kõige rohkem häirib
- võtta **koos kliendiga** vastu otsus tegutsemiseks
- leppida kokku edasine tegevusplaan
- leppida kokku järgmine kohtumine

Kõik järgmised kohtumised toimuvad vähemalt üks kord nädalas (individuaalne, telefoni teel vms), kohtumise pikkus sõltub kliendist ja temaga tehtavast tegevusest. Kohtumistel tehtav töö põhineb riskihindamises välja tulnud ning kliendiga kokku lepitud vajadusi silmas pidades. Tulemusi hinnatakse riskihindamise abil iga kolme kuu tagant, et läbi selle markeerida toimunud muutusi.

Kohtumiste korraldamisel on oluline, et iga eelmise kohtumise lõpus lepitakse kokku järgmine kohtumine. Kohtumised võivad toimuda nõustamiskeskuses või ka muus kliendiga kokkulepitud kohas. Kohtumistel arutab tugisik kliendiga, mis vahepeal on toimunud. Koos vaadatakse üle, kuidas on õnnestunud ellu viia eelnevalt kokkulepitud tegevusplaan ning lepitakse kokku järgmised sammud.

Kohtumise ajal (alates kolmandast) võib tugisik minna koos kliendiga tutvuma mõne talle vajaliku teenusega või näiteks dokumente vormistama.

¹ Siia kuuluvad eelkõige isikuvastased kuriteod: vägistamine, tapmine, üliraske kehavigastuse tekitamine, jms.

² Abivajavast lapsest tuleb viivitamata teatada kohaliku omavalitsuse üksusele või lasteabitelefoni 116 111, hädasolevast lapsest hädaabinumbri 112.

Kohtumiste vältel on tugisikul võimalik pakkuda kliendile jook ja/või väike eine. Tugisiku käsutuses on rahaline ressurss äärmuslikeks hädaolukordadeks, nt kliendi paigutamiseks majutusteenusele või meditsiinilise esmaabi teenusele suunamiseks.

Programm SÜTIK vanglast vabanenutele

Juhis vangla töötajale

Keda suunata

- Vabaneja, kes tunnistab narkootiliste ainete sõltuvust või kuritarvitamist (va kanep).
- Vabaneja, kellel on oht tagasilangusele.
- Vabaneja, kes asub elama Harjumaale või Ida-Virumaale, olenemata rahvastikuregistri sissekirjutusest.
- Tähtaegselt vanglast vabaneja.
- Tingimisi enne tähtaega ja karistusjärgse käitumiskontrolli alla vabaneja.

Millal suunata

- 3 kuud enne karistuse lõppu.
- Tingimisi enne tähtaega vabastamise menetluse algatamisel.

Teenuse alustamine

- Inspektor-kontaktisik/sotsiaaltöötaja võtab teenuseosutajaga ühendust saates läbi Delta kinnipeetava allkirjastatud isikuandmete edastamise nõusoleku vormil.
- Teenuse koordinaator vastab hiljemalt 10 päeva jooksul, andes teada tugisiku nime ja kontaktandmed, mille teenusele suunaja edastab vabanejale.
- Teenuse koordinaator teavitab teenusele suunajat vähemalt 5 tööpäeva enne planeeritavat vanglasse tulemise kuupäeva.
- Teenusele suunaja broneerib ruumi, teavitab kinnipeetavat ning korraldab tugisikule pääslasse vastu minemise ja saatmise.
- Peale kohtumist annab tugisik 5 tööpäeva jooksul teenusele suunajale lühiülevaate kohtumisel arutletud teemadest ning vajadusel võimaliku järgmises kohtumise aja.
- Tugisik kohtub vanglas vabanejaga kolme kuu jooksul kahel korral, vajadusel rohkem.
- Tingimisi enne tähtaega ja karistusjärgse käitumiskontrolli alla vabanejaga tuleb tugisik vanglasse kohtuma peale kohtult positiivse vabanemise otsuse saamist.
- Teenusele suunaja teavitab teenuse koordinaatorit kinnipeetava ennetähtaegsest vabanemisest või mittevabanemisest.
- Positiivse otsuse korral tuleb võimalusel tugisik vanglasse vabanejaga kohtuma või lepitakse kokku kohtumine peale vabanemist.
- Juhul, kui isik ei vabane karistuse kandmisest enne tähtaega teeb inspektor-kontaktisik uue suunamise kinnipeetava järgmise ennetähtaegse vabanemise menetluse algatamisel või kolm kuud enne karistuse lõppu.

Программа SÜTIK для освобождающихся из тюрьмы

Руководство для работника тюрьмы

Кого направлять на программу

- Освобождающегося, который признает свою зависимость от наркотических веществ или злоупотребление ими (за исключением конопли).
- Освобождающегося, у которого есть опасность срыва.
- Освобождающегося, который будет проживать в Харьюмаа или Ида-Вирумаа, независимо от прописки в регистре народонаселения.
- Освобождающегося в обычном порядке.
- Заключенных, освобождающихся в условно-досрочном порядке, или освобождающихся заключенных, которым назначен контроль поведения после отбывания наказания.

Когда можно направлять на программу

- За 3 месяца до окончания наказания.
- Если начато производство об условно-досрочном освобождении.

Как начинается услуга

- Инспектор-контактное лицо/соцработник связывается с поставщиком услуги, пересылая через систему Дельта подписанную заключенным форму согласия на передачу личных данных.
- В течение 10 дней координатор отвечает на запрос, сообщая имя опорного лица и его контактные данные, и соответствующий работник тюрьмы передает их освобождающемуся.
- Координатор информирует работника тюрьмы о планируемом визите в тюрьму заранее, как минимум за 5 рабочих дней.
- Работник тюрьмы бронирует помещение, информирует заключенного и организует прибытие опорного лица в тюрьму и его уход.
- Опорное лицо в течение 5 рабочих дней после встречи с заключенным информирует работника тюрьмы о темах, обсуждаемых на встрече, а также сообщает вероятное время повторной встречи, если для нее есть необходимость.
- Опорное лицо встречается в тюрьме с заключенным в течение 3 месяцев 2 раза, при необходимости чаще.
- Освобождающиеся по условно-досрочному порядку и заключенные, которым назначен контроль поведения после наказания, встречаются с опорным лицом после получения положительного судебного решения об освобождении.
- Работник тюрьмы извещает координатора о решении – освобождается ли человек условно-досрочно или нет.

- В случае положительного решения опорное лицо встречается с освобождающимся по возможности в тюрьме или договаривается о встрече после освобождения.
- В случае если заключенный не освобождается от отбывания наказания досрочно, то инспектор-контактное лицо оформляет новое направление заключенного на программу при открытии следующего производства о досрочном освобождении или за 3 месяца до освобождения.

Programm SÜTIK tagasiside vorm kinnipeetava kontaktisikule

Форма обратной связи для контактного лица заключенного

Kliendi nimi / Имя клиента	
Tugiisiku nimi / Имя опорного лица	
Kuupäev / Дата	
Kellaaeg / Время	
Peamised teemad / Основные темы	
Järgmine kohtumine / Следующая встреча	

Kliendi nimi / Имя клиента	
Tugiisiku nimi / Имя опорного лица	
Kuupäev / Дата	
Kellaaeg / Время	
Peamised teemad / Основные темы	
Järgmine kohtumine / Следующая встреча	

Viru Vanglas töötamise meelespea SÜTIKu tugiisikule

1. Viru vangla asub aadressil Ülesõidu 1, Jõhvi 41536.
2. Töö kliendiga toimub vastavalt kinnipeetava kontaktisiku ja tugiisiku vahel kokkulepitud ajal, eelistatult tööpäeviti vahemikus 13.00-19.30.
3. Sisenemiseks vajutad nuppu, ütled oma nime ning mis eesmärgil oled vanglasse sisenemas.
4. **NB!** Võtad kindlasti kaasa **sissepääsuloa** ja **isikut tõendava dokumendi**. Need loovutad sisenemisel pääsla ametnikule ning saad tagasi vanglast lahkudes.
5. Elektroonilised vahendid jm üleliigse, sh üleriided, telefon, võtmed, taskute sisu saad ära panna lukustatavasse kappi peaukse juures.
6. Dokumentidest võivad Sul kaasas olla:
 - SÜTIKu flaier
 - Nõusolekuleht programmis osalemiseks
 - Visiitkaart
 - Üks kirjutusvahend iseendale
 - Paar tühja A4 lehte/kaustik/märkmik märkmete tegemiseks iseendale
7. Vanglas liigud ringi ainult koos vanglaametnikuga, kes kannab vormi.
8. Peale turvakontrolli läbimist antakse sulle isikukaitsejaam, millel on roheline nupp side pidamiseks ning punane nupp hädaolukordadeks. Ära karda neid vajadusel kasutada!
9. Vangla ametnik juhatab Sind vastava üksuse külastusruumi.
10. **NB!** Kinnipeetavale ei tohi vestluse jooksul anda midagi peale punktis 6 mainitud dokumentide. Keelatud esemete andmisel kinnipeetavale rikud seadust ning koostöö SÜTIKuga kahjuks peatatakse.
11. Kui vestlus kinnipeetavaga on läbi, juhatab vangla ametnik Sind tagasi välisukse juurde.
12. Vanglast lahkudes ära unusta võtta kaasa oma isiklikke asju, sissepääsuluba ja isikut tõendavat dokumenti.
13. Kui kinnipeetav palub sul endale midagi tuua või võtta kellegagi ühendust, siis sellest soovist teavita vangla ametnikku. Ise kellegagi ühendust võtta ei tohi sel ajaperioodil kui kinnipeetav viibib vanglas.
14. Kohtumine vanglas on eelkõige selleks, et luua kontakt peatselt vabanema hakkava inimesega. Kui inimene avaldab selleks soovi, lepi temaga järgmine kohtumine kokku sõltuvalt tema vabanemise ajast.
15. Peale kohtumist täida lühike vorm vestluse kohta kinnipeetavaga ning saada see meiliga kinnipeetava kontaktisikule vanglas.
16. Anna tagasisidet kohtumise kohta SÜTIKu koordinaatorile lähematel tööpäevadel.

AITÄH!

Памятка для опорного лица программы SÜTIK о порядке работы в Вирусной тюрьме

1. Вирусная тюрьма находится по адресу Ülesõidu 1, Jõhvi 41536.
2. Работа с клиентом проходит в согласованное между контактным лицом заключенного и опорным лицом время, предпочтительно по рабочим дням в промежутке с 13.00 до 19.30.
3. На входе нажимаешь кнопку, говоришь свое имя и цель визита в тюрьму.
4. **NB!** С собой обязательно нужно взять **разрешение на вход** и **удостоверяющий личность документ**. На входе документы отдаешь дежурному и получаешь обратно, когда уходишь.
5. Электронику и все остальное лишнее, в том числе верхнюю одежду, телефон, ключи, содержимое карманов и пр. оставляешь в закрывающемся на ключ шкафу у входной двери.
6. Из документов взять с собой разрешается:
 - Флайер о SÜTIKe
 - Лист согласия на участие в программе
 - Визитку
 - Одну ручку или один карандаш для себя
 - Пару чистых листов А4/папку/записную книжку для своих записей
7. На территории и в помещениях тюрьмы можно передвигаться только вместе с работником тюрьмы, который носит форму.
8. После прохождения контроля тебе выдается личный датчик защиты, на котором имеется зеленая кнопка для поддержания связи и красная кнопка для экстренной ситуации. Не бойся воспользоваться ими, если понадобится!
9. Работник тюрьмы сопроводит тебя в помещение для встреч в нужное отделение.
10. **NB!** Во время общения заключенному нельзя передавать ничего, кроме указанных в п. 6 документов. Передавая запрещенные предметы заключенному, ты нарушишь закон, и сотрудничество с программой SÜTIK будет прекращено.
11. Когда разговор с заключенным завершится, работник тюрьмы сопроводит тебя обратно к выходу.
12. Уходя из тюрьмы, не забудь забрать свои личные вещи, разрешение на вход и удостоверяющий личность документ.
13. Если задержанный будет просить тебя что-то ему принести или связаться с кем-то, то об этой просьбе(просьбах) ты обязан сообщить работнику тюрьмы. Пока заключенный находится в тюрьме, тебе самому нельзя ни с кем связываться по его просьбе.
14. Цель встречи в тюрьме – это, прежде всего, наладить контакт с человеком, которого в скором времени освободят. Если человек изъявляет желание, то назначь время и место следующей встречи, исходя из даты его освобождения.
15. После встречи заполни форму, в которой напиши коротко о разговоре с заключенным, и отошли ее на мейл контактному лицу в тюрьме.
16. Обратную связь о встрече предоставь координатору SÜTIKa в ближайшие рабочие дни.

СПАСИБО!

